

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. De Nomine, & Verbo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

¶
 cum vel prædicatum in propositione, cum de-
 terminant subiectum faciunt, propositionem de
 subiecto exclusi, ut Aristoteles tantum est Phi-
 losophus, cum verò determinant prædicatum
 faciunt propositionem de prædicato exclusi, ut
 Aristoteles est tantum Philosophus; Et hoc iterum,
 vel est respectu numeri, vel respectu rei, si re-
 spectu numeri, ut universalis sunt tantum quin-
 que, tunc propositio solet exponi per remotio-
 nem termini exclusivi cum hac additione, &
 non plura, ita erit sensus universalis sunt quin-
 que & non plura: si verò sit terminus exclusivus rei,
 ut Aristoteles est tantum Philosophus, tunc aliqui
 exponere volunt propositionem per remotio-
 nem termini exclusivi & non aliud, verum quia
 id videtur manifestò falsum, si enim dicatur Ari-
 stoteles est Philosophus & non aliud, quis non videt
 falsum dici, quia est homo, est animal, albus, clau-
 dus, &c. quare cum Tartareto iudico melius
 exponi posse & deberi propositionem cum re-
 motione termini exclusivi, additâ particulâ,
 alius, vel alter, ita sensus fiet, Aristoteles est Phi-
 losophus, & non est alius, vel alter à facultate philosophica.
 Si verò fiet exclusivus terminus ex parte subje-
 cti, ut tantum Petrus currit, significat quòd aliis
 subiectis non conveniat hoc prædicatum, & sen-
 sus est, Petrus currit, & nullus alius homo currit,
 unde ex parte subiecti semper quasi excludun-
 tur ea subiecta quæ sunt ejusdem generis, vel
 speciei, nisi fortè ex particulari ratione univer-
 sim excluderentur omnia, ut homo tantum est vi-
 sibilis, excluduntur ea omnia quæ sunt modò
 ejusdem Generis sed etiam alia quæcunq̃.

Explicantur
termini ex-
clusivi,

XV.
Explicantur
termini ex-
ceptivi,

Termini exceptivi ut præter, præter-
 quam, nisi, &c. idè tales dicuntur, quia exci-
 piunt illum terminum super quem cadunt &
 cui adduntur à principali prædicato, ut Omnis
 homo præter Petrum currit, Nullum animal præter
 hominem est visibile. Ad hoc autem ut termini
 exceptivi faciant propositionem, ut notat Tar-
 tareus, exceptivam duo requiruntur, primum
 est quod terminus à quo fit exceptio sit univer-
 salis communis distributivè sumptus, unde ista
 exceptiva non est, Aliquis homo præter Socratem
 currit, quia excipere est à toto genere partem detra-
 here, ab eo autem quod est particulare determi-

natum nil detrahi potest, unde quamvis in vul-
 gari sermone sit usitatus modus loquendi quo
 dicitur: Aliquis præter Aristotelem est Philosophus,
 attamen in hac & simili propositione ly præter
 significat idem quod ultra, quasi diceretur, ali-
 quis ultra Aristotelem est Philosophus: secun-
 dum est quod ille terminus communis à quo fit
 exceptio sub se contineat terminum exceptum,
 unde hæc exceptiva non est, Omnis homo præter
 equum Bucccephalus currit, quia Equus Bucc-
 cephalus non continetur sub homine.

Termini reduplicativi ut in quan-
 tum, quæ, ut, quatenus, prout, sunt illi qui sunt apti
 ad geminandum & iterandum aliquid, ut si di-
 cas homo, quatenus in quantum, quæ homo, est disci-
 plina capax: Duobus autem modis hi termini
 capi possunt, uno specificativè altero reduplicati-
 ve; tunc specificativè sumuntur quando denotant
 in subiecto aliquam rationem secundum quam
 vel cum qua conveniunt ipsi alia prædicata, ut
 si dicatur Petrus quatenus capillos habet est crispus,
 Paulus quæ albus est prædicator, ubi in prima
 propositione significatur Petro convenire
 crispitatem secundum capillos: in secunda,
 doctrinam Pauli non impedire quò minus al-
 bus sit, & universalitèr huc spectant etiam cæ
 reduplicaciones quæ significant conditionem
 sine qua non conveniunt prædicata subiectis, ut
 dum dicitur: Ignis in quantum propè est calefacit.
 Reduplicativè verò tunc termini isti accipiuntur
 cum significant aliquid quod subiecto con-
 venit, esse causam cur illi conveniat prædicatum,
 ut si dicas Petrus quatenus est homo est discipline
 capax, sensus propositionis hujus est naturam
 humanam quæ est in Petro esse causam ut illi
 conveniat docilitas, & hic est proprius sensus
 quem faciunt termini reduplicativè, quare no-
 tandum pro explicatione harum propositio-
 num, satis esse, si loco termini quæ, quatenus, &c.
 accipiat verbum, Quia, propriè sumptum, sive
 quæ ratione indicat causam, quo pacto difficile
 non erit eorum sensum intelligere, quòd si ta-
 men adhuc obscuriores apparent, tunc opti-
 mum remedium est & consilium earundem pe-
 tere explicationem.

XVI.
Explicantur
termini re-
duplicativi,

DISPUTATIO II. DE PROPOSITIONIBUS.

A Ntequam ad ipsam naturam propositionum explicandam accedo prius de nomine
 & verbo aliquid est dicendum, nam sic fecisse deprehendo Aristotelem. 1. Perihæ,
 & insuper quia propositionem quam principalissime constituunt nam sine illis nec simplex
 enuntiatio haberi potest, quam sine aliis terminis haberi possit. Unde sit

QUÆSTIO I. De Nomine & Verbo.

Aristoteles 1. Perihe. 2. definit no-
 men quod sit vox significativa ad placitum sine tem-
 pore cujus nulla pars separata significat, finita & re-
 cta. Quæ descriptio communiter ab omnibus reci-
 pitur, nisi quòd nonnulli particulas quasdam
 meo tamen videri non necessarias addant, qua-
 re explicatur: Dicitur vox significativa ad
 placitum: Ubi ly vox rejicit conceptus &

1.
Quid sit no-
men?

scripta: significativa eas voces quæ nihil signi-
 ficannt ut blidri, &c. per ad placitum rejiciuntur
 voces significativæ naturalitèr, ut gemitus &
 aliæ multæ interjectiones; dicitur sine tempore, ut
 excludatur verbum cujus proprium est signifi-
 ficare cum tempore, id est, exercitium alicujus
 actionis vel passionis in tempore denotare, unde
 licèt nomina significare tempus contingat, ut
 Dies, hora, annus, nullam tamen certam tempo-
 ris differentiam præteriti, præsentis, aut futuri
 suæ significationi adjungunt. Ponitur injus
 nulla

Nulla pars est, ut excludatur oratio, omnis namque orationis pars separatim ac per se in orationis ipsa structura significat, ut in his duabus orationibus cernere licet: Homo albus, homo sedet, in nullo autem nomine hoc contingit: Dicitur finita; per quam particulam excluduntur nomina infinita ut non homo, non lapis, quæ Aristoteles non simpliciter nomina appellanda censuit, sed infinita, eò quod nihil determinatum aut certum significant, & potius quid res non sit, quam quid sit explicent, unde licet ingredi possint propositionem ut prædicatum vel subiectum: ut lapis est non homo, non ingrediuntur tamen propositionem scientificam, respectu cuius Aristoteles hic in omni rigore definit nomen, adeoque excludit à definitione nominis terminum complexum infinitum, synchegoricum, & casum obliquum, nam quemadmodum hi termini secundum quid termini tantum sunt, ita secundum quid etiam sunt nomina: Additur denique, *reita* propter casus ut dixi obliquos, qui ratione suæ non sunt partes propositionis nisi casibus rectis adiungantur, ut hic liber est Petri, id est aliquid Petri: Sed

Replicatur contra hoc dictum, in orationibus interrogatoriis nihil substitui potest, ut si queram *Cujus est hic liber?* Ergo casus obliqui ratione sui sunt partes propositionis, ant. patet examinanti illam propositionem: Sed *re*, negando consequentiam, nam quamvis ibi nihil possit substitui hinc tamen non sequitur futuros casus obliquos per se partes propositionis scientificæ quæ verum, aut falsum significet, licet sint partes enuntiationis aut orationis, hic autem loquimur de nominibus, quæ interviunt veluti partes propositionibus scientificis.

Instatur. Multa pronomina adjuncto verbo efficiunt orationem, quæ verum vel falsum significet, ut ego sum, tu es, ille est: ergo adhuc erunt verè partes propositionis scientificæ verum, vel falsum enuntiantis, consequenter vera nomina: *re*, dist. efficiunt orationem quæ verum, vel falsum enuntiat ratione sui nego ant. ratione nominum pro quibus in oratione ponuntur concedo ant. & nego consequentiam utramque, unde non ratione alterius, sed ratione sui id nomen efficere debet. Contra particulam *sine tempore* pariter

Arguitur *Dies, Annus, mensis & cætera* huiusmodi, tempus significant, sed ista sunt nomina, ergo malè dicitur, quod nomen debeat significare sine tempore; *re*, negando consequentiam nam longè diversum est significare tempus, aliud significare cum tempore, unde si dicerem nomen non significare tempus teneret consequentia, non verò sic, ubi dicitur quod nomen non significet aliquam temporis differentiam scilicet præteriti, præsentis & futuri, quod est proprie significare cum tempore.

Instatur *Nomen, cena, prandium*, significant certam temporis differentiam ergo nulla solutio: *re*, negando consequentiam, quia illa nomina tantum ad significant tempus non verò cum tempore.

Urgetur *Nomina præteritio, futurio*, non solum significant tempus & ad significant, *F. Amandi Hermann Logica.*

sed tam benè significant temporis differentiam, ac si quis diceret amavi, amabo ergo stat ad huc argumentum, *re*. Distinguendo ant. significant temporis differentiam ita ut per illa nomina importetur exercitium alicujus actionis vel passionis quæ sit in tempore nego, sine eo quod importet, tale exercitium, etiam dies & annus tempus significant concedo ant. & nego consequentiam. Itaque, ut dixi non sufficit significare tempus & illud ad significare, sed etiam, ut dicatur significare cum tempore, requiritur ut importetur exercitium alicujus actionis vel passionis.

Contra particulam, Cujus nulla pars, &c. etiam arguitur. Nomina *Pro Consul, Pro Rex*, &c. sunt nomina logicalia, sed hæc separata significant, ergo malè dicitur cuius nulla pars, &c. *re*, concessa ma. dist. mi. separata significant idem, quod conjunctim, nego mi. aliud, concedo minorem, & nego consequentiam.

Instatur nomen *Respublica* idem significat conjunctim quod separatim ergo nulla solutio. *re*, negando ant. nam combinatæ integram significant hominum communitatem quam non significant separatim sumptæ. Itaque, non debent profus nihil significare quando separantur, sed non debent significare ut partes orationis, partes autem orationis nec tollunt, nec mutant significationem separatæ, benè tamen mutant, vel tollunt partes nominis.

Urgebis verbum *satisfacio* idem significat separatim quod conjunctim, sed eadem est ratio de nomine ac de verbo, ergo si partes verbi separatæ idem significant quod conjunctæ malè adhuc dicitur quod partes orationis non debeant aliquid significare. *re*, dist. ma. Ita quod separatæ importent talem conceptum complexum quem conjunctæ nego ma. ita quod importent majorem concedo; dixi notantèr talem, quia verum quidem est, quod omne verbum conceptum complexum importet, nam amat in hunc resolvitur est amans, magis tamen complexum importabit, si consideretur sine copulatione, quam cum copulatione; aut si tibi hæc resolutio displicet dic post Tartaretum, ob allatam rationem nullum verbum adjectivum, vel substantivum de secundo adjacentem esse verbum, sed tantum *est* de tertio adjacentem.

Accedo ad explicandam alteram questionis partem, Itaque, Aristoteles 1. Periher. cap. 3. definit verbum *Quod significativa vox ad placitum cujus nulla pars separata significata finita & reita cum tempore, & est semper eorum quæ de altero dicuntur*, nota: Primæ particulæ cum nomine conveniunt, unde etiam eodem modo explicantur, sicut nomen explicui: *Cum tempore* autem ad differentiam nominis ponitur, quod ut dixi nunquam importat exercitium actionis, vel passionis sub aliqua temporis differentia. Sed contra hoc

Arguitur sic Verbum *est* in propositionibus necessariis absolvitur ab omni tempore ergo nec verba ipsa debent significare semper certam temporis differentiam: probatur ant. nam si quis dicat: *Homo est animal rationale*, nullam certam differentiam importat quia pro-

IV. Quomodo significant nomina Pro Consul, Pro Rex?

V. Describitur verbum.

VI.

quocunq; tempore indifferentè vera est ergò. R. negando ant. cuius prob. ant. dist. non importat certam differentiam temporis ita ut nulum ordinem & respectum dicat ad tempus nego ant. ita ut non dicat tempus determinatum concedo ant. & nego consequentiam: Itaq; hoc non est ex natura & ratione verbi, sed quia extrema habent naturalem connexionem exigunt uniri simpliciter & absolute, & non pro tempore aliquo determinato.

VII.
Explicatur
altera pars
definitionis.

Per ultimam scilicet & est semper eorum, quæ de altero dicuntur nota, aliud nihil intelligitur, quàm quòd toties quoties in propositione ponitur, prædicatur loco sui significati exempli gratià in hac propositione de secundo adiacente Aristoteles disputat, hoc verbum disputat prædicatur loco rei quam significat. Per hanc particulam excluduntur verba presentis temporis quæ non sunt indicativi modi, ut disputa, disputare, & participia eiusdem temporis, ut disputans, quia eorum quædam nunquam prædicantur ut disputa; alia verò, quæ quidem quandoq; prædicantur, aliquando tamen non prædicantur, ut disputare disputans, &c. si enim dicas disputare de questione proposta cum altero contendere, & disputans loquitur, nec illud disputare, nec hoc disputans prædicabitur, sola ergò verba finita presentis temporis indicativi modi comprehenduntur in hac definitione, ut disputo disputas, deambulo deambulas, &c. Sed in contra.

VIII.

Arguitur in hac propositione deambulo est verbum, ly deambulo non prædicatur, ergò verbum non est semper eorum, &c. R. negando consequentiam, nam non dico, quod non possit esse subiectum, si materialiter pro se ipso sumatur, sed totum quod docui est, scilicet, quando verba sumuntur pro ipsis rebus quas significant, verbum autem deambulo in proposta propositione non accipitur pro suo significato, quia sensus non est quòd res quam deambulo significat sit verbum, sed quòd ipsa vox deambulo sit verbum.

Instatur In hac propositione Petrus est animal, ly Est non prædicatur ergò nulla solutio. R. dist. ant. si accipiatur ly Est per modum syncategorematis copulantis prædicatum cum subiecto, quæ ratione copula verbalis appellari solet concedo ant. si accipiatur pro suo significato nego ant. & consequentiam. Itaq; si accipiatur pro suo significato statim prædicatur, ut si quis dicat Petrus est, faciet propositionem hanc Petrus est existens, unde quando verba pro suis significatis accipiuntur semper de suo subiecto aliquo dicuntur sine extrinseco aliquo vinculo assumpto, ut si quis dicat, Petrus, vel Aristoteles disputat, non est necesse quærere aliquod vinculum ad propositionem perficiendam quia eam per se adjunctum nomini absolvit.

QUÆSTIO II.

De Oratione.

Oratio ad propositionem se habet velut genus, nam in ea nec veritas, nec falsitas, nec perfecta, nec imperfecta, præcisè enuntiatio attenditur, sed tantum quòd aliquid dicatur per modum alicujus termini complexi, in enun-

tiatione autem requiritur ut aliquid dicatur per modum affirmationis, vel negationis: Itaq; Aristoteles lib. I. Periher. cap. 4. definit orationem quod sit vox significativa ad placitum, cuius aliqua pars separata significat ut dictio non ut affirmatio, vel negatio, quam definitionem.

Dico bonam esse. Sic sentiunt post Aristotelem communiter omnes Dialectici. Prob. Explicando omnes ejus particulas. Dicitur vox significativa ad placitum, per quod oratio cum nomine & verbo convenit, & distinguitur per subsequentes particulas, nam nec nominis, nec verbi pars aliquid separatim significat, quod significabat conjunctim, ut patet ex dictis, partes verò orationis separatae semper significantes esse debent, adeòq; non est intelligenda definitio, quasi una sola vox significativa esse deberet, vel una saltè, quandoquidem Dialecticorum est tritum axioma significationem totius orationis consistere ex significationibus partium, sed ad discernendam orationem à nomine & verbo in quibus nulla pars separata aliquid significat quod significabat conjuncta. Sed in contra ob particulam Vox.

II.
Orationis descriptio bona est.

Arguitur Partes orationis debent significare separatim quod significabant conjunctim ut dictio, ergò malè dicitur, quòd oratio sit vox, sed debet dici quod sit Voces. R. concedendo ant. & disting. conseq. si partes præcisè secundum se spectentur transcant conseq. si spectentur sub ratione formæ nego consequentiam, nam oratio vox dicitur in numero singulari ratione formæ, quæ est unitas ordinis & complexionis.

III.

Instatur Hæ dictiones Cælum, Ignis, Aer, Aqua, Terra habent subordinationem & unitatem ordinis, sed hæ voces non constituunt orationem, ergò ratione ordinis ejusq; unitatis nondum salvatur quòd oratio dicatur vox in singulari. R. dist. ma. habent ordinem & subordinationem naturalia, stitit concedo ma. habent ordinem nexu grammaticali copulatum, nego ma. & concessa mi. nego consequentiam, quia ad orationem non sufficit quæcunq; terminorum congregatio & cumulatio, sed requiritur quòd voces sint grammaticaliter inter se constructæ.

Urgetur, tò Homo albus secundum communiorem sententiam est oratio, quam & ipse Aristoteles approbat I. Top. 4. teste Maffrio, ubi sub oratione comprehendit definitionem copula carentem ut Animal rationale: sed isti termini & dictiones non copulantur grammaticaliter, ergò nulla solutio. R. concedendo ma. & dist. min. non copulantur explicitè & perfectè grammaticaliter concedo mi. implicitè & imperfectè nego mi. & consequentiam: itaq; definiendo orationem in genere ad perfectas species non est necessarium, quales sunt explicita & perfecta copulatio, unde quamvis ad perfectam orationem requiratur aliquod verbum non requiritur tamen ad imperfectam, aliòquin ipse Aristoteles defectuose orationem definivisset, cum ipse in ea omiserit cum tempore quod verba important, & quamvis quis argumentum prosequeretur dicendo ly Homo albus